

Sakin Kent (Cittaslow) Üyeliliğinin Kamusal Mekânlara Etkisi*

Onur DONAT**

Pınar SAVAŞ YAVUZÇEHRE***

ÖZ

Kamusal mekân; toplumun değer, kültür, dil gibi insana has olguların aktarıldığı, paylaşıldığı veya hayat verildiği bir ortamdır. Kentsel yapıdaki önemli unsurların başında gelen kamusal mekânlara yönelik düzenlemelerin arka planında ekonomik, siyasi ve sosyo-kültürel etkenler yer almaktadır. Kamusal mekânlar; küreselleşme, kentsel dönüşüm, göç vb. birçok faktörün etkisinde değişime uğramaktadır. Bu süreçte, modern kent ve kentsel sınıfsal coğrafyalar yıkılıp yeniden inşa edilmektedir. Küreselleşme ile ortaya çıkan yeni üretim biçimleri ve tüketim kültürü; modern kentin, ortak yaşam ve ortak tüketim malları üzerinden kurduğu kamusalılığı ve “kamusal alanı” giderek daraltmaktadır. Endüstriyel gıda sistemi, mega projeler, hava kirliliği, trafik yoğunluğu, gürültü vb. olumsuz koşullar ile kuşatılmış kentler karşısında yerel tarih ve kültüre dayalı, sürdürülebilir kent özlemi büyümektedir. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, dünya genelinde ortaya çıkan kentsel sorunlar ve küreselleşmenin etkilerine tepki olarak farklı kentsel gelişim akımları ve anlayışları ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri de Sakin Kent oluşumudur. Sakin Kentlerin 1999 yılında 4 İtalyan kenti ile başlayan kuruluş süreci, 16 yıl sonra 30 ülkede sayısı 208 kente ulaşan uluslararası bir yapıya dönüşmüştür. Sakin Kent anlayışının ilkeleri, kamusal mekânlara yönelik özgü bir yaklaşım içermektedir. Bu yaklaşımın somut tezahürü ise Sakin Kentlerde kamusal mekânlarda uygulanan pratiklerdir. Sakin Kent felsefesinin kamusal mekânda karşılık bulduğu düzey, Sakin Kentin ne kadar benimsendiği ya da yüzeysel/eğreti kaldığı ile ilgili keskin ipuçları verebilir. Sakin Kentlerin yerel kimliği ve mekân algısını öne çıkaran bir kentleşme tasavvuru bulunmaktadır. Kamusal mekân anlayışında ortak paylaşımı sağlayan mekânların çoğaltılması ve düzenlenmesi önemlidir. Çalışmada, kamusal mekân kavramı ve kentlerdeki görünüm biçimleri tarihsel süreçte ele alınmaktadır. Sakin Kentlerin ortaya çıkış sebepleri, felsefesi tartışıldıktan sonra, Sakin Kentlerin kamusal mekân algısı üzerinde durulmaktadır. Sakin Kentlerde, kamusal mekânların nitelikleri ve yapısı ile bu unsurları etkileyen faktörler irdelenmektedir. Sakin Kentin kamusal mekân anlayışı doğrultusunda dünyadaki Sakin Kentlerde uygulanan düzenlemelere yer verilmektedir. Çalışmanın sonucu yerine; Sakin Kent anlayışının kamusal mekânların kullanımı konusunda üzerinde durduğu temel noktanın, bu mekânların kent sakinlerinin bir diğer deyişle kentin hak sahiplerinin yararına en kolay ve erişilebilir biçimde kullanımına dönük düzenlenmesi olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sakin Kent, Cittaslow, Kamusal Mekân, Sakin Kentlerde Kamusal Mekân, Kamusal Mekânda Değişim.

The Effect of Slow City (Cittaslow) Membership on Public Realms

Abstract

Public realm is a place where human practices in society including values, culture, language are created and shared. There are economic, political and socio-cultural factors in the background of the arrangements on public realms as top of the significant elements in urban structure. Public realms are transformed in the influence of various factors such as globalization, urban transformation, migration and so on. In this process; modern city, urban classes and urban geography are deconstructed and reconstructed. As outcomes of globalization, culture of consumption and new modes of production limit progressively the “public space” and the publicity that built up by the modern city in accordance with common life and common consumption goods. In this context, while the cities are besieged by the negative conditions of the century such as industrial food system, mega projects, air pollution, traffic jam, noise pollution; longing for sustainable city, which rise on local culture and history, are growing. Since the second half of the 20th century, various urban development movements and understandings emerged as a reaction against the urban problems and the negative effects of globalization throughout the world. At this point, Cittaslow (Slow City) is one of these movements. The movement was declared in the year of 1999 by 4 Italian cities and during 16 years it has been an international body consisting with the 208 member cities from 30 countries. Furthermore, the principles of Cittaslow understanding include own authentic perspective towards public realms. The concrete manifestation of this perspective also becomes visible with practices on public realms in the Slow Cities. At this point of view, the reflection of the philosophy of Cittaslow on public realm give significant clues that how the Cittaslow idea are internalized or not. Cittaslow has an urbanization understanding that brings out local identity and sense of place. Notwithstanding, it is important in the imagination of public realm to increase and to arrange the realms for common share. In the study, the concept of public realm and its appearance in urban structure are explained with historical background. After a discussion on the Cittaslow idea and its reasons of the emergence, it is deliberated on the public realm perception of Cittaslow. The characteristics and structure of urban realms in the Slow Cities are

* Bu makale Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Yrd. Doç.Dr. Pınar Savaş Yavuzçehre danışmanlığında Onur Donat tarafından yazılan “Sakin Kent (Cittaslow) Üyeliliğinin Kamusal Mekânlara Etkisi: Türkiye’deki Sakin Kentler Üzerine Bir İnceleme” isimli yüksek lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

** Pamukkale Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi ve Kent Çalışmaları Yüksek Lisans Programı mezunu, onurdonat@yahoo.com

*** Yrd. Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, pyavuzcehre@pau.edu.tr (Sorumlu Yazar)

Makalenin Gönderim Tarihi: 05.02.2016; Makalenin Kabul Tarihi: 08.03.2016

examined in terms of the factors affecting them. There are several arrangements on public realm in the Slow Cities are given as examples for public realm understanding of Cittaslow. As for the conclusion of the study, it is argued that the main point of the Cittaslow idea for the utilization of the public realms is the arrangement of these spaces in terms of accessible and easy utilization in advantage of the owners of the city who have right there.

Keywords: Slow City, Cittaslow, Public Space, Public Realm, Public Realms in Slow Cities, Transformation in Public Realm

Giriş

Kentlerin tarihi boyunca kamusal mekânlar; özel mekânın dışında kalan, insanların bir araya geldiği, iletişim kurmak suretiyle etkileşim ve paylaşımında bulunduğu ortak, aleni kullanım niteliğine haiz mekânlardır. Bununla birlikte kamusal mekânlar, yalnızca kentsel yapıdaki değişimleri ortaya koyan alanlar değil aynı zamanda ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel pratikleri içinde barındıran alanlardır. Dacheux'in (2012; 15) belirttiği gibi kamusal alan kavramı disiplinlere göre değişkenlik göstermektedir, bir filozofun, mimarın ya da tarihçinin üzerinde durduğu kamusal alan kavramı öteki için aynı anlamı ifade etmeyebilir. Çoğunlukla şehir plancıları, mimarlar, çevre mühendisleri gibi meslek gruplarının kamusal alana ilişkin yaptıkları tanım; meydan, sokak, park, kahvehane, salon, ortak merkezler gibi insanların bir araya geldikleri ortak mekânlardır (Onat, 2013; 13).

Sanayi Devrimi sonrası yaşanan kırdan kente göç, hızlı kentleşme ve metropolleşme gibi gelişmelerin bir sonucu olarak kamusal mekânlar özel alanlar lehine değişim göstermeye başlamıştır. Özelleştirilen kamusal alanlarda, gün geçtikçe plazalar, alışveriş merkezleri, toplu konutlar yükselmektedir. Kent yaşamındaki bahsi geçen değişimler, yaşanan hız, sürekli üretim ve tüketim anlayışı karşısında gelişen tepkisel yaklaşımlardan biri de Sakin Kent¹ oluşumudur. Alternatif bir kentsel gelişim modeli olarak Yavaş Hareketinden çıkan bu oluşum bugün Türkiye dâhil 30 ülkede 208 kentte uygulanmaktadır. Sakin Kent anlayışı içinde yerel özgünlükler, sürdürülebilir kalkınma, çevresel ve kentsel sorunlar üzerine farkındalık ön plandadır. Kamusal mekânlar² da Sakin Kentlerin mekân anlayışını yansıtan en önemli kentsel alanlardır.

Akademik literatürde, kent çalışmaları ve kamusal mekânlar üzerine pek çok çalışma olmasına karşın Sakin Kentlerle ilgili literatür halen kısıtlıdır (Servon ve Pink, 2015; 329). Sakin Kentler hakkında ortaya konan çalışmalar; sürdürülebilir kentsel gelişim (Knox, 2005; Mayer ve Knox, 2010), küreselleşme ve yerellik ilişkisi (Grzelak-Kostulska vd., 2011; Radstrom, 2011; Servon ve Pink, 2015), sürdürülebilir kalkınma (Pink, 2008; Semmens ve Freeman, 2012; Üstündağlı vd., 2015) turizmin konumu (Yurtseven ve Kaya, 2010; Lowry ve Lee, 2011; Sezgin ve Ünüvar, 2011) gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır. Ulusal ya da uluslararası literatürde doğrudan Sakin Kentlerin kamusal mekân anlayışına yönelik bir çalışma bulunmamaktadır. Sakin Kent hareketinin kamusal mekân algısı ve dünya örneklerinde yansımalarını değerlendirmek bu anlamda önemlidir. Çalışmada, kamusal mekân kavramı, tarihsel süreçte kentlerdeki varoluş biçimleri, Sakin Kent hareketinin oluşum süreci ve kamusal mekân algısı tartışılmaktadır. Çalışmanın son bölümünde ise Sakin Kentlerdeki kamusal mekân düzenlemelerine farklı ülkelerden örnekler verilmektedir.

1. Kamusal Mekân

Kamu; kamuğ, kamağ sözcüklerinden evrilmiş, geçmişi Orta Asya'ya uzanan Türkçe kökenli bir sözcüktür. Eski dönemlerde kamu sözcüğünün anlamı; Yunus Emre'nin 'kamu âlem' ifadesinde kullanıldığı gibi toplum, herkes, bütün sözcüklerine karşılık gelmektedir (Gürallar, 2009). Kamu (public) sözcüğü hukuki bir kavram olup herkese açık/aleni anlamındadır. Latince *privare* (bir şeyi kendine mal etmek) kökenine ait 'özel'in karşısında bir şeyi herkese mal etmek anlamıyla 'kamu'nun sınırları ortaya çıkar (Sarıbay, 2000; 3).

¹ Cittaslow sözcüğü İtalyanca *citta* (kent) ile İngilizce *slow* (yavaş) sözcüklerinin birleşmesinden türetilmiştir. Cittaslow, dilimize Yavaş Şehir, Yavaş Kent biçiminde çevrilmiştir. Ancak 'yavaş' sözcüğünün ataleti çağrıştırdığı düşünülerek, Cittaslow Türkiye Ulusal Koordinatörlüğü başta olmak üzere, 'sakin' sözcüğü kullanılmaktadır. 'Sakin' sözcüğünün Cittaslow kavramının içerdiği ideallere daha uyumlu olduğu düşünülerek bu çalışmada Cittaslow yerine Sakin Kent terimi tercih edilmiştir.

² Çalışmada, kamusal alan yerine *kamusal mekânlara* odaklanılmaktadır çünkü her kamusal mekân aynı zamanda bir kamusal alandır. Ancak, kamusal mekân kavramı, kamusal alana göre somut biçimde tanımlanabilir. Kamusal alan, 'mekân'da boyut kazandığında ortaya kamusal mekân çıkaracaktır.

Arendt'e göre kamusal alan, farklılıkların ortaya çıktığı, tartışma ve eylemin olduğu siyasetin alanıdır; özel alan ise insanların doğal alanı olarak siyaset öncesi alana karşılık gelir (Onat, 2013; 28-29-106). Arendt, kamusal ile özel arasında ayrıma Antik Yunan sitesi özelinde sıkça vurgu yapmaktadır zira kamusal alanların özel alanlardan ayırımı bu dönemin belirgin özelliğidir. Antik Yunan'da ev/özel olan (idion) ile kamusal olan (koinon) arasındaki fark keskindir; özgür yurttaş ancak evinden çıkarak siyaset ile eylemin yapıldığı kamusalığa adım atmaktadır (Çulha Zabcı, 1997; 20-21). Arendt'in kamusal alan anlayışında iki fenomen yer alır; bunlar, kamusal alanın bir görünme alanı olması ve herkes için ortak olan insan ürünü şeylerle ilgili olmasıdır (Karadağ, 2003; 176-177). Kamusalın herkese açık anlamı en çok Arendt'in kavramsallaştırmasında görülmektedir (Sarıbay, 2000; 5). Herkesin "görülür ve duyulur" olabildiği "ortak" (ya da ortak kullanıma izin verilen) alanlar kamusal alanlardır (Gürallar, 2009). Bununla birlikte Arendt'in kamusal alan modelinin temelinde özgürlük yer alır, özgürlük olmadan eylem ve siyaset mümkün değildir. Özgürlük de ancak kamusal alanda ortaya çıkmaktadır (Onat, 2013; 52-53).

Geç Orta Çağ Avrupa'sının feodal toplumuna gelindiğinde ise özel alandan ayrı biçimde kendi başına bir alan olarak kamudan bahsedilemez (Habermas, 2014; 64). Ancak tarihsel süreçte 17. yüzyıla gelindiğinde kamusal ve özel alan ayrımı (yeniden) belirginleşmeye başlamıştır. Kamusal alan herkesin denetimine açık olan alan; özel alan ise insanın kendisi, ailesi ve yakınları ile ilişkilerini sınırlayan bir yaşam alanı olarak değerlendirilmiştir (Onat, 2013; 10). Sonuçta burjuva toplumu, kamuoyu üretme hazırlığı içinde geçen yüzyılların ardından 17. ve 18. yüzyıllarda kendi tecrübe ve ideolojisinin görünür olduğu kamusal alanı meydana getirmiştir (Negt ve Kluge, 2015; 91). Dacheux (2012; 16) da Kant'a atıfta bulunarak Aydınlanma Çağı'nda doğmuş olan modern kamusal alanın devlet ile yurttaşların siyasi sorunları müzakere edebildikleri bir aracılık mekânı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu müzakerenin tıpkı Fransız İhtilali'nde görüldüğü gibi burjuvazi ile devlet arasında gerçekleştiğini söylemek daha yerinde olacaktır.

Habermas'ın liberal burjuva kamusal alanı olarak ifade ettiği kamusal alan kavramı, 18. yüzyılda Avrupa'da ortaya çıkmıştır. Öncesinde saraylara, bunların bahçelerine hapsolan kamusal iletişim; burjuva kamusal alanı olarak salonlara, müzelere, kahvehanelere, tiyatrolara yayılan bir akıl yürütme, tartışma ve iletişim kurma alanı olarak dönüşmüştür (Onat, 2013; 73-76-109). Bu noktada aleniyet vurgusu önemlidir. Güney'in (2007) belirttiği üzere Habermas kamusal alanı her türlü çıkardan arınmış, devlet baskısı ile sermaye egemenliğinden bağımsız bir alan olarak tanımlar.

Orta Çağ Avrupa'sında; Antik Yunan'daki agoranın yerini şatolar ve saraylar almıştır, bu süreçte artık kamusalılık özele (derebeyin şatosuna) çekilmiştir (Onat, 2013; 72). Dini ve idari uygulamalar kamusalığın dışında yer almış ve aleni olmamıştır. Orta Çağ Avrupa'sında kentlerin, ticaretin ön planda olacak şekilde gelişen yapısında kent merkezlerinde yer alan pazaryerleri kamusal mekânın en belirgin örneği olarak ortaya çıkmıştır. Lefebvre (2014; 15) pazarların önemi hakkında; Orta Çağ'ın sonlarında pazarın sınıf mücadelesinde merkezi bir konuma gelerek agora, forum gibi eskinin toplanma yerlerini değiştirdiğini belirtir. Önemi giderek artan pazarın etrafında kilise, oligarşinin oturduğu belediye sarayı ve gözetleme kulesi bulunmaktadır.

18. yüzyıla değin toplumların egemen kesimini oluşturan elit yapının (saray ve çevresi) tahakkümünde kalan kamusal mekânlar bu tarihten sonra Avrupa'da, burjuvazinin hâkimiyetine girmeye başlayacaktır (Vural ve Yücel, 2006; 99). Geline süreçte aristokrasinin yerini artık burjuvazi almış ve günümüze uzanan farklı bir tarihsel süreç başlatmıştır. Sanayi Devrimi sonrası tarihteki gücünün doruk noktasına erişen burjuvazi, kentlerin ve kamusal mekânların görünümünü de korkunç bir hızla değiştirmeye ve dönüştürmeye başlamıştır. 18. yüzyılın sonunda başlayan kapitalist üretimin yaygınlaşması ile bu yeni üretim sürecine eklenen kentler, nüfus olarak giderek büyümüş ve devasa dönüşümler geçirmiştir. Mekânsal mobilitayı arttırmak ve kitleleri kontrol altında tutmak üzere tasarlanan geniş bulvarlar, parklar ve çoğu tepeden inmece yaklaşımla kentlere yönelik düzenlemeler bu dönemin belirgin özellikleri haline gelmiştir. Bu anlayışın en çarpıcı ve sembolize edilmiş örneklerinden biri de Paris kentidir (Harvey, 2013; 47-54). Batı'daki pek çok kent, Paris gibi belli ölçüde bu süreci yaşamıştır.

Tarih boyunca kamusal mekânın yapısı dönemin koşullarına göre şekillenmiştir. Günümüze yaklaştıkça, modernizm ve küreselleşme sürecinin içindeki kentsel mekânlar da değişim ve dönüşüm süreçlerini sürdürmektedir. Aydın ve Yarar (2007: 34)'ın değindiği üzere küreselleşme süreci içinde kentlerin mekânsal ve sosyal açıdan yeniden düzenlenmesi sonucunda ise sadece kentler arası değil, kentlerin kendi içinde de

mekânsal farklılaşma ve kutuplaşma ortaya çıkmıştır. Neo-liberal politikaların ve küreselleşmenin ortaya çıkmasıyla birlikte sermayenin yeniden üretildiği mekânlara dönüşen kentler; bu süreçte sermayenin cazibe merkezi olarak ön plana çıkmış ve kentler arası küresel ölçekte bir rekabet başlamıştır (Sert vd., 2005: 102). Buna karşılık, küreselleşmenin belirleyici olduğu kentsel gelişim yaklaşımına alternatif olarak birçok kentsel oluşum ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda dünya genelinde; Yeşil (Çevreci) Şehircilik (Green Urbanism), Eko-kentler (Eco-cities), ABD’de Yeni Şehircilik (New Urbanism) gibi akımlar ortaya çıkmıştır. İngiltere’de ortaya çıkan Geçiş Kentleri (Transition Towns), Adil Ticaret Kentleri (Fairtrade Towns), İsveç’te ortaya çıkan Çevreci Belediyeler (Eco-municipality/Ecomuna), İrlanda’da gelişen Temiz Kentler (Tidy Towns) gibi çeşitli oluşumlar bulunmaktadır³. Bu hareketlerin ortak noktaları ise genelde Avrupa/Kuzey Amerika merkezli olup gelişmiş ülkelerde yaygınlaşmalarıdır. Benzer amaçlarla kent özelinde ortaya çıkan oluşumlardan birisi de kendine özgü kurumsal yapısı ve kentsel gelişim anlayışı ile Sakin Kentlerdir.

2. Sakin Kentler

Küreselleşmenin getirdiği olumsuzluklara tepki olarak gelişen hareketlerden biri olan Sakin Kentler, dünyada 70’li yıllardan itibaren kentsel ve çevresel konulara karşı yükselen hassasiyetin de etkisinde ortaya çıkmıştır. Sakin Kentler fikri temelde, kendisinden önce gelişen Yavaş Hareketinden (Slow Movement) etkilenmiştir. Sakin Kentlerin oluşumuna düşünsel anlamda ilham kaynağı olan Yavaş Hareketi; Sanayi Devrimi’nden itibaren artan ve küreselleşmenin yaygınlaştırdığı hızlı yaşam tarzına alternatif bir yaklaşım olarak ifade edilmektedir. Honore (2008; 15)’e göre bu ayırmadaki anahtar sözcüklerden hız; meşgul, aceleci, yüzeysel, saldırgan, sabırsız gibi sözcükleri temsil ederken yavaş sözcüğü ise; sakın, dikkatli, düşünceli, sabırlı gibi sözcüklere karşılık gelmektedir.

Sanayi sonrası topluma doğru evrilen dünyada siyasal ve yönetsel yapılanmaların, çoğunlukla küreselleşme olgusuna yönelik yapılan tartışmalar üzerine temellendiği görülür (Ökmen, 2005; 541). Benzer biçimde, küreselleşme olgusu literatürde karşımıza daha çok ekonomik unsurlar ve ekonomik liberalizasyon süreci ile birlikte çıkmaktadır (Toksöz vd., 2009; 8). Yavaşlık kavramının küreselleşmeye farklı açıdan yaklaşan bir anlayış olduğu düşünülmektedir. Yavaş Yemek ve Sakin Kent akımlarının öncüsü Carlo Petrini bu olguyu erdemli küreselleşme olarak ifade etmektedir (Honore, 2008; 17). Sakin Kentler Birliği’nin ilk başkanı olan Paolo Saturnini ise Amerikan kent modelinin İtalyan kentleri istila ederek tek tip bir yapıya bürünmesine yol açtığına değinerek bu tarz bir küreselleşmeye engel olmak istediklerini belirtmiştir (Ritzer, 2006; 199). Dolayısıyla, Sakin Kent anlayışı küreselleşme olgusunun reddine veya karşıtlığına değil, onun yol açtığı olumsuzluklara karşı bir duruş felsefesini temel almaktadır. Bu kapsamda Sakin Kent anlayışı; yerellik vurgusu, kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve sürdürülebilirlik gibi yaklaşımları temel almaktadır.

Sakin Kentlerin doğuşunda Yavaş Yemek (Slow Food) hareketinin dünyadaki yayılma başarısı, bu felsefeyi kent hayatına da taşımak için teşvik edici olmuştur (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 120). 1999 yılında İtalya’nın Greve in Chianti kenti Belediye Başkanı Paolo Saturnini’nin girişimleriyle Yavaş Yemek hareketinin lideri Carlo Petrini ve İtalya’daki dört kentin (Bra, Greve in Chianti, Orvieto, Positano) belediye başkanları bir araya gelerek Sakin Kentler Birliğinin temelini atmışlardır. Sonrasında Carlo Petrini, şimdiki Sakin Kentler Birliği’nin yer aldığı Orvieto’da 1997’de toplanan Dünya Yavaş Yemek Kongresinde sakinlik felsefesini benimseyen kentlerin ortak bir çatı altında toplanması fikrini dile getirmiştir (Miele, 2008; 136). Aradan geçen iki yılın ardından Orvieto’da 1999 yılında bir araya gelen dört belediye başkanı; çevre kirliliğinin önlenmesi, yerel kültür ve geleneklerin korunması, yerel üretimin teşviki ve yöresel mutfağın yaşatılması gibi konuları içeren bir dizi prensip üzerinde uzlaşmaya varmıştır (Knox, 2005; 6).

Sakin Kentlerin oluşturduğu kurumsal yapının resmi adı ‘Yaşamın Kolay Olduğu Kentlerin Uluslararası Ağı’ olarak geçmektedir ancak ‘birlik’ (association) statüsündedir ve kısaca Sakin Kentler Birliği (Cittaslow Association) olarak ifade edilmektedir. Birlik, kuruluşundan bu yana merkezini İtalya’nın Orvieto kenti olarak belirlemiştir. Uluslararası Sakin Kentler Tüzüğü’nün 2. maddesinde; Birliğin kar amacı gütmeyen bir yapıda olduğu belirtilir. Birliğin resmi dili ise İngilizce ve/veya İtalyanca olarak kabul edilmiştir (Md. 6).

³Detaylı bilgi için internet siteleri: <<http://www.ecocitybuilders.org/>>, <https://en.wikipedia.org/wiki/Green_urbanism>, <<http://www.newurbanism.org/newurbanism/principles.html>>, <<https://www.transitionnetwork.org/>>, <<http://www.fairtradetowns.org/>>, <<http://www.sekom.se/index.php/in-english>>, <<http://www.tidytowns.ie/>>

Sakin Kentler için Birliğe üyelikte öncelikle yer alan iki temel şart; üye olacak kentin nüfusunun 50.000'in altında (Birliğin istisnai kararları hariç) olması ve il/eyalet merkezi durumunda olmaması şartıdır (Md. 8). Bununla birlikte, 2015 yılı itibarıyla sayısı 72 olan üyelik kriterlerinin belirli bir uyumla karşılanması, plan ve projeler ortaya konması gerekmektedir.

Sakin Kentler Birliği üyeliği, kentlerin tamamen gönüllü bir şekilde katıldığı bir yapıdadır, bu noktada esas olan üye olmak isteyen kentlerin Sakin Kent fikrini, uygulamalarını, kriterlerini ve amaçlarını benimsemesidir (Radstrom, 2011; 94). Sakin Kentler çoğunlukla az bilinen sıradan kentlerdir, fakat onların kendi kimliklerini koruma bilinci ve kentte yaşayan insanlar için hayatı kolay ve keyifli hale getirme hedefleri vardır (Knox, 2005; 7). Uluslararası Sakin Kentler Tüzüğü'nde (Md. 2) Sakin Kentlerin hedefleri arasında kentte iyi/kolay yaşam kültürünün; araştırma, deneme ve çözüm uygulamaları vasıtasıyla desteklenmesi ve yaygınlaştırılmasının yer aldığı belirtilir.

Üyelik süreci tamamlandıktan sonra bir diğer önemli nokta, Tüzükte belirtildiği üzere üye kentlerin 5 yılda bir denetlenmesi hususudur. Zira değişen belediye yönetimleri ve farklı gelişmeler Sakin Kent olmuş bir kenti bu çizginin dışına çekebilir. Ancak Uluslararası Bilim Komitesi üyesi Ezio Manzini'nin dile getirdiği üzere denetleme mekanizmasının işlerliği sorundur; "Cittaslow Birliği, Sakin Kent unvanı almış bir kenti sonraki süreçte ilkeler doğrultusunda hareket edip etmediğini denetleyebilecek bir güce sahip değildir" (Servon ve Pink, 2015; 332).

Sakin Kentlerin 1999 yılında 4 İtalyan kenti ile başlayan kuruluş süreci, 16 yıl sonra 30 ülkede sayısı 208 kente ulaşan uluslararası bir yapıya dönüşmüştür. Dünyada Sakin Kentlerin en fazla olduğu ülke beklendiği gibi hareketin doğduğu İtalya'dır. Polonya, Almanya ve Güney Kore'den sonra Türkiye, dünyada en fazla Sakin Kentin bulunduğu ülkedir (cittaslow.org, 2015a). Ancak dünyada dengeli bir dağılımdan söz etmek mümkün değildir. Yavaş Yemek akımı dünya çapında geniş bir kitleye ve birliğe ulaşırken, Sakin Kent akımı ise çoğunlukla Avrupa'da kalmış bir konumdadır (Sezgin ve Ünüvar, 2011; 116). Türkiye'nin de Avrupa dışı değerlendirildiği bir durumda %38 kadarı İtalya'da olan Sakin Kentlerin %72'si Avrupa'da yer almaktadır.

3. Sakin Kentin Kamusal Mekân Anlayışı

Sakin Kentler Tüzüğü'nün giriş kısmında, Sakin Kentlerin simgesinin modern ve tarihi binaları sırtında taşıyan bir salyangoz olduğu vurgulanır. Sakin Kentlerin, eskinin geleneksel kent yapısını halen içinde barındıran kentler olması nedeniyle, modernliğin yanında tarihe de vurgu yapılması tabiidir. İtalya'da ortaya çıkmış ve çoğu Avrupa'da olan Sakin Kentlerin, kıtadaki kentleşme geçmişi günümüzdeki durumlarına ışık tutmaktadır.

Orvieto Belediye Başkanı Cimicchi'ye göre özellikle Avrupa'da kentlerin şekillenmeye başladığı Geç Orta Çağ dönemindeki kentsel kültür, Sakin Kentlere kalan miras açısından önemlidir (Abbona ve Nano, 2002). Bu dönemde oluşmaya başlayan tarihi kent meydanları, bugün bir kısmı araç trafiğine kapalı sokaklar, meydanlarda yer alan pazaryeri ve kiliseler, çoğu modern öncesi dönemde kurulmuş geleneksel pazar kentleri olan Avrupa'daki Sakin Kentlere geçmişten kalan mekân mirasıdır (Mayer ve Knox, 2010; 1546). Geleneksel kent yapısında pazaryerleri (marcetus); kırsaldan gelen tarım ürünlerinin kentlilerin ihtiyacını karşılamak üzere satıldığı mekânlardır (Pirenne, 2014; 33). Bu meydanlar çoğunlukla günümüze değin ulaşan ve halen eski kent bölgelerinin merkezinde yer alan yerlerdir.

Kentlerdeki kamusal mekânlar hâkim düşünce ve anlayışın tezahür ettiği yerlerdir, bu kapsama ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel unsurların tamamının eklenmesi mümkündür. "[...] kent mekânları üzerinden o kentin ortak yaşam kültürünün çizlerini yakalamak, kolektif deneyimlerinin izini sürmek, gündelik yaşamın imgesel boyutlarına dair veriler toplamak olası gözüktür. Kentin kamusal mekânları bu açıdan zengin bir sosyolojik sondaj alanı durumundadır" (Aytaç, 2007; 223). Dolayısıyla Sakin Kent felsefesinin mekânda karşılık bulduğu ifade, Sakin Kentin ne kadar benimsendiği ya da yüzeysel/eğreti kaldığı ile ilgili keskin ipuçları verebilir. Ancak değerlendirmenin öncesinde Sakin Kent anlayışının daha ötesi bu oluşumu organize edip ona öncülük edenlerin zihninde nasıl bir kamusal mekân ve ötesinde kent tasavvurunun olduğunu tartışmak gereklidir.

Sakin Kentlerin yayımlanan ilk manifestosunda Sakin Kentler şöyle tanımlanır:

"Bunlar; eski zamanlara meraklı insanları, zengin tiyatroları, meydanları, kafeleri, atölyeleri, restoranları ve ruhani yerleri, bozulmamış manzaraları, sevimli zanaatkarları olan şehirler. İnsanların hâlâ mevsimlerin yavaş seyrini fark

edebileceği, hakiki ürünlerin tadına varabildiği ve kendine özgü gelenekleri olan yerler” (cittaslow.org, 2015b).

Sakin Kent hareketiyle gelen yavaş kentleşme anlayışı, ‘yık ve inşa et’ anlayışı yerine keşfet ve yeniden inşa et yaklaşımını alternatif bir kentleşme modeli olarak ortaya çıkarmaktadır (Doğrusoy ve Dalgakıran, 2011; 140-141). Sakin Kentler küreselleşmenin yol açtığı tek tipleşmeye ya da bir diğer deyişle ana akım kentleşme sürecine alternatif oluşturma amacındadır. Bu nedenle küreselleşmenin olumsuz atfedilen yönlerini dışarıda bırakan bir yerel kalkınma anlayışı üzerinde yükselir. Sakin Kent bu anlayışı düşünce olarak parçası olduğu Yavaş Hareketi ve Yavaş Yemek akımından almaktadır. Bu noktada Sakin Kent de Yavaş Yemek gibi küreselleşmenin dayattığı standart kültür ve lezzet anlayışına karşı çıkmaktadır, bunun yerine ikame ettiği kavram ise mekân algısıdır (sense of place). Mekân algısını geliştirmek yönünde politikalar uygulanması ile kent ve çevresinin oraya özgü –yerel- değerlerinin öne çıkarılması hedeflenmektedir (Broadway, 2015; 216-217; Mayer ve Knox, 2010; 1548). Bu kapsamda Sakin Kentlerde kamusal mekânların değerlendirilmesi ve mekân algısının artırılmasına yönelik sokak pazarları, üretici pazarları, el ürünleri sergileri, yemek ve sanat festivalleri gibi etkinliklere rastlanmaktadır (Knox, 2005; 8). Bununla birlikte Sakin Kent anlayışı yerel kimliği ve mekân algısını kentleri şekillendirmede temel alırken, küreselleşmeyi de kendi yararına kullanır (Radstrom, 2011; 105). Küreselleşmenin teknolojik gelişmelerinden (elektrikli araç, mobil hizmetler, açık alanlarda kablosuz internet hizmeti vb.) ve internet gibi iletişim unsurlarının sağladığı tanıtım fırsatlarından yararlanmak bu anlayışa örnek olarak değerlendirilebilir.

Sakin Kentlerde Yavaş Yemek hareketi ile bağlantı olarak, yerel yemek ve tarımsal ürünler önemlidir (Miele, 2008; 140). II. Sakin Kentler Küresel Raporu’nda (cittaslow.org, 2015c) yapılan anket çalışmasında Sakin Kentlerin %60’ında kent halkı tarafından sürülmüş ve ekilmiş kamuya ait ortak bahçelerin olduğu belirtilmiştir. Sakin Kentlerde tarımsal ürünlerde en önemli unsur ise yöreye özgü ürünlerin tanıtımı konusundaki gelişmedir (cittaslow.org, 2015c). Sakin Kentlerdeki pazarlar da mekânda yerelliğin varlığını temsil etmektedir. Bu pazarlara kent merkezinde tahsis edilen kamusal mekânlar ve araç trafiğinin, pazarın kurulduğu günlerde ayrıca düzenlenmesi gibi uygulamalara Sakin Kentlerde sıkça rastlanmaktadır.

Sakin Kentlerin kamusal mekân anlayışında, ortak paylaşımı sağlayan mekânların çoğaltılması ve düzenlenmesi kriterler kapsamında da üzerinde durulan bir konu olmuştur. Örneğin II. Sakin Kentler Küresel Raporu’nda (cittaslow.org, 2015), Avrupa’da daha yaygın olmakla beraber Sakin Kentlerde ortalama iki kitabevi ve üç sanat galerisi bulunduğu; Sakin Kentlerin %76’sında en az bir tiyatro ya da konser salonu yer aldığı, ayrıca %81’inde bir müze veya arkeolojik/tarihi sit alanı bulunduğu belirtilmiştir.

Sokak, modernleşme ve küreselleşme sürecinde işlevselliği yok edilen kamusal mekânların başında gelmesi nedeniyle Sakin Kentlerde oldukça önemsenmektedir. Konuyla ilgili Honore (2008; 101) eski Fransa Başbakanı Pampidou’nun “*şehri arabalara uygun hale getirmeliyiz, tersi olmamalı*” sözünü hatırlatır. Bu sözün tersine, Sakin Kentlerin mekâna bakışında sokağın başta arabalardan kurtarılıp yayalar ve bisikletliler lehine geri kazanımı hedeflenmektedir. Harvey (2012; 126) sokağı; arabaların ortaya çıkıp onu egemenliğine almasından önce, insanların kaynaştığı, çocukların oyun oynadığı birer ortak alan olarak tanımlar. Sokağın insanların bir araya gelip, sosyalleşmesi ve onların vakit geçirdiği yerler olarak yeniden düzenlenmesi de Sakin Kent anlayışı için üzerinde durulan bir konu olmuştur. Bu noktada pek çok Sakin Kentte kent merkezlerinde, belirli sokakların araç trafiğine kapatılması (süresiz veya günün belli saatlerinde) gibi uygulamalar sıklıkla yapılmaktadır. Taşıt trafiğine kapatılan yollar, yalnızca belirli günlerde (pazar kurulduğu günler vb.) ya da günün belli saatlerinde değil Sakin Kent anlayışında sürekli olarak bir yayalaştırma çalışması olarak düşünülmüştür.

Sakin Kentler Manifestosu, muhtelif yerlerde mekân algısına yönelik ipuçları verse de Sakin Kentlerin kamusal mekânlara yönelik yaklaşımını daha belirgin şekliyle kriterlerle ifade edilmektedir. Bununla birlikte resmi internet sitesi ve resmi yayınlar da mekân algısına yönelik çıkarsamalar yapmak için yardımcı olabilecektir. Sakin Kent kriterlerinde kamusal mekânlara yönelik eylemleri içeren kriterleri, keskin çizgilerle ayırt edebilmek kolay gözükmemektedir. Sermayenin ve tamamen ekonomik ihtiyaçların tahakkümünde, ticari metaya dönüşmüş olan kamusal mekânı yeniden kentin sakinleri lehine kazanmak ve onun kültürel kodlarını koruyabilmek, mekâna yönelik tüm genel kriterlerin hedefi olarak düşünülebilir. Tüzükte geçen kriterlerden; Enerji ve Çevresel Politikalar, Altyapı Politikaları, Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları, Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatçılara Yönelik Politikalar, Misafırperverlik, Farkındalık ve

Eğitim için Politikalar ve Sosyal Uyum başlıkları altındaki düzenlemelerin kamusal alanlara da yönelik adımlar içerdiği söylenebilir. Bu kriterlerden bazılarının doğrudan bazılarının ise dolaylı yoldan kamusal mekânları ve ilgili düzenlemeleri içerdiğini söylemek mümkündür.

Doğrudan mekân üzerindeki pratik eyleme bakarak, Sakin Kentler tarafından uygulanan özgün fikir ve projeleri görmek adına çalışmada, Sakin Kentlerin kamusal mekân anlayışı farklı ülke örneklerinde ortaya konan özgün uygulamalar vasıtasıyla tartışılmaktadır.

4. Sakinliğin Kamusal Mekânlardaki Tezahürü

Sakin Kentlerin her birinde, kendi şartlarına göre uygulanan projeler dikkat çekmektedir. Kentler, Sakin Kent tüzüğünde yer alan tüm başlıklarda çalışmalar yapmasına karşılık belirli bir başlıkta daha ciddi ve kapsamlı çalışmalar yürüterek ön plana çıkabilir. Bu, örneğin çevresel politikalar üzerine ya da yerel yemek ve üretimin ön plana çıkarılması şeklinde olabilir. Sakin Kentler uygulama noktasında, atık su arıtma tesisi yapımı veya sokakları yayalaştırma çalışması gibi evrensel ölçütte denebilecek uygulamaları hayata geçirmektedir. Bununla birlikte kentler arasındaki büyük farklılıklar onları kendi yapılarına uygun özgün projeler hayata geçirme çabasına sevk etmektedir. Sakin Kentlerde yapılan bazı uygulama örneklerini incelemek pratikte uygulamanın nasıl kent hayatına aktarıldığı ve mekâna yansıdığını tartışmak açısından önemlidir.

Sakin Kentlerde, kent meydanlarında geleneksel pazarlara yer tahsisi ve trafiğin de en azından belirli günler için düzenlenmesi yaygın bir uygulamadır. Bu durum, hem yerel üreticiyi ayakta tutmaya hem de kamusal mekândan kentlilerin daha fazla yararlanmasına olanak tanır. Cittaslow Almanya'nın merkezinin (Türkiye'deki Seferihisar gibi denebilir) yer aldığı Waldkirch'de arabalardan arındırılmış eski kent meydanında haftada iki kere geleneksel üretici pazarı kurulmaktadır (Mayer ve Knox, 2006; 330). Kent merkezlerinin erişimi ve düzenlemesi ile ilgili olarak Cimicchi'nin (Zelmanov, 2003) belediye başkanlığı döneminde Orvieto'da, tarihi kent merkezinin otomobil trafiğine tamamen kapatılarak yerine kent merkezi girişine iki büyük araba parkı yapılmak suretiyle, ziyaretçilerin tarihi merkeze girerken araçlarını bırakmaları sağlanmıştır. Bu sayede tarihi kent merkezi trafik, gürültü ve kirlilikten korunmuştur. Ayrıca, sakinlik anlayışını kentte yaymak ve farkındalık oluşturmak için Orvieto kentinde her yıl Mart ve Mayıs ayları arasında beş Pazar günü, Sakin Pazar (*Domeniche Slow*) olarak adlandırılıp, tarihi kent merkezinin araç trafiğine kapatılması, tüm dükkânların açık olması ve merkezdeki Duomo Meydanında yerel üretici pazarı kurulması sağlanmaktadır (Miele, 2008; 144).

Fotoğraf 1. Orvieto Kentinde Sakin Pazar

Kaynak: orvietonews.it (Erişim tarihi: 31.1.2016) ve cittaslow.org (Erişim tarihi: 31.1.2016)

Sakin Kentlerdeki atıl alanların dönüştürülmesi ve kamuya kazandırılması beklenen uygulamalar arasındadır. Sakin Kentleri alternatif kentsel gelişim örneği kapsamında inceleyen Mayer ve Knox (2006; 329-330), Almanya Waldkirch'de evsizlerin barındığı pejmürde ve etrafı araba çöplüğüne dönmüş bir evin belediye tarafından 900.000 Euro karşılığında satın alınarak restore edilip bulunduğu mahallenin sosyal merkezi ve aş evi konumuna dönüştürüldüğünü belirtir. Cephesindeki boyadan dolayı Kızıl Ev (*Rotes Haus*) olarak adlandırılan bina, 2003'ten bu yana haftada bir kez önünde açılan yerel çiftçi pazarına ev sahipliği yapmaktadır, ayrıca mahallede farklı yaştan ve etnik gruplardan insanların kaynaşmasını sağlayıp suç

oranlarının azalmasına katkı sağlamıştır. Kızıl Ev, günümüzde de pek çok etkinlik için her yaş grubundan kent sakinine hizmet sunan adeta bir mahalle kültür evine dönüşmüş durumdadır.

Türkiye'nin ilk Sakin Kenti Seferihisar'da ise kadınların kamusal alana daha fazla katılımının sağlanmasına yönelik gerçekleştirilen çalışmalar bulunmaktadır. Bunların başında gelen "Kadın Emegi Evleri", Seferihisar Belediyesi'nin, Ulaşım ve Doğanbey Mahallelerinde faaliyete geçmiş özgün bir uygulamasıdır. Belediye Başkanı Tunç Soyer bu evler için "bir toplumun ancak kadınlar tarafından dönüştürülebileceğini belirterek, yaptıkları bu çalışmalarla kadınları, evde çamaşır bulaşık yıkayan, yemek yapan kadınlar halinden çıkarıp, ekonomik hayata kazandırmayı amaçladıklarını söylemiştir" (seferihisar.bel.tr, 2015a). Türkiye'de kahvehanelerin erkeklerin erişimine açık geçmişi çok eskiye dayanan kamusal mekânlar olduğu bilinmektedir. Ancak istisna olarak Sakin Kent Seferihisar'da Kadınlar Kahvesi de açılmıştır: "Kadınlar Kahvesi ile kadınların ev dışında da vakit geçirebileceği bir alan yaratılması bedeflendi" (seferihisar.bel.tr, 2015b).

Fotoğraf 2. Waldkirch'deki Kızıl Ev

Kaynak: mehrgenerationenhaeuser.de (Erişim tarihi: 1.2.2016)

Fotoğraf 3. Seferihisar'da Kadın Emegi Evi

Kaynak: seferihisar.bel.tr (Erişim tarihi: 1.2.2016)

İnsanların bir araya gelerek etkinlikler düzenleyebileceği kamusal mekânlara Sakin Kentlerde önem atfedilmektedir. Orvieto'da Lezzet Sarayı yerel gıda üreticilerin toplantı ve sergileri, okullardaki çocuklara yönelik tat ve beslenme eğitimleri olmak üzere farklı amaçlar için kullanılmaktadır (Miele, 2008; 143). Benzer biçimde İngiltere'nin Sakin Kent Ulusal Koordinatörü olan Aylsham kentindeki Kültür Merkezi, çok amaçlı olarak kültürel etkinlikler için tüm kentlilerin ve kurumların kullanımına açıktır. Sergiler, toplantılar, öğrencilerin ziyaretleri, çocuklara yönelik eğitimler, atölye çalışmaları için kullanılan ve kent tarihi müzesi ile kent arşivini içeren bina, 1890 tarihli atıl durumdaki bir yapıdan dönüştürülmüştür (aylshamheritage.com, 2015).

Fotoğraf 4. Aylsham Kültür Merkezi

Kaynak: aylshamheritage.com (Erişim tarihi: 1.2.2016)

Fotoğraf 5: Orvieto Lezzet Sarayı

Kaynak: deliciousitaly.com (Erişim tarihi: 1.2.2016)

Galler'in Mold kentinde 70'ten fazla üreticinin yer aldığı Sokak Pazarı, haftanın beş günü tahsis edilen

kentin merkezindeki meydan (Owen Square) ve sokak (High St.) üzerinde kurulmaktadır. Her ayın birinci ve üçüncü cumartesi kurulan Üretici (Çiftçi) Pazarı ile aynı yerde her Pazartesi ve Cuma sabahları, Birleşik Krallıkta günümüze ulaşan nadir örneklerden olduğu belirtilen Canlı Hayvan Pazarı yine Mold'un kent merkezinde yerini almaktadır. Ayrıca pazar günü hariç diğer günler açık olan ve 16 yerel nitelikte mağazanın bulunduğu Kapalı Pazar (Indoor Market) gıda dışında kalan diğer ürünlerin yer aldığı pazardır (moldtowncouncil.co.uk, 2015).

Fotoğraf 6: Mold Kentindeki Üretici Pazarı

Kaynak: visitmold.wales4you.co.uk (Erişim tarihi: 31.1.2016)

Fotoğraf 7: Mold Kentindeki Kapalı Pazar

Kaynak: commons.wikimedia.org (Erişim tarihi: 31.1.2016)

Kamusal mekânlara yönelik düzenlemeler kapsamında, kamu hizmeti veren kuruluşların da hizmet şeklinin yapılandırılması, üzerinde durulan konulardandır. Bu noktada kamu hizmeti veren kuruluşların çalışma saatleri ve hizmet sunumu gibi unsurlar, düzenlemelere örnek olabilir. İtalya Bra'da olduğu gibi farklı Sakin Kentlerde belediye, kentlilerin bürokratik işlemlerini zamana yayabilmeleri için cumartesi günü de açık tutulmaktadır (Honore, 2008; 98). Kamusal mekânın dışında kamusal alan içeren internet hizmetleri ile kentlilerin işlemlerinin yapılabilmesinin sağlanması da sıkça görülen uygulamalar arasındadır. Sakin Kentlerde kamunun erişimine açık internet hizmetleri teşvik edilmektedir. Kamusal alana yönelik bu uygulamalarda; kentin belirli bölgelerinde ücretsiz kablosuz internet hizmeti sağlamak ve kent sakinlerine internet üzerinden vergi, fatura ödemeleri gibi çeşitli bürokratik işlemleri yapmalarına olanak tanımak örnek gösterilebilir. Örneğin Galler'deki Sakin Kent Llangollen⁴ ve Almanya'daki Hersbruck⁵ internet üzerinden sosyal bir forum kurarak kentte yaşayanların sorunları ve fikir önerilerine dair katılımcı bir iletişim kanalı kurmak suretiyle bir anlamda kamusal alan oluşturmuştur.

Sonuç

Kentsel kamusal mekânlar, bütün kent sakinlerinin hatta kente dışarıdan gelenlerin erişim sağlayıp kullanabileceği ve paylaşımında bulunabileceği mekânlardır. Kamusal mekânlar, kentsel yapıyı oluşturan unsurların başında gelmekle birlikte kent toplumunun gelişimi noktasında da büyük öneme sahiptir. Sanayi Devrimi sonrası, kamusal alanlar özel alanlar lehine dönüşüm geçirmeye başlamıştır. Küreselleşmenin de hızlandığı bu süreçte kentlerin yerel değerleri ve (kamusal) mekân algıları aşınmaktadır. Bu süreç karşısında kentlerin yerellik ve mekân bağlılığını korumak ve/veya geri kazanmak amacıyla çeşitli oluşumlar ortaya çıkmıştır. Alternatif bir kentsel gelişim modeli olarak çağın getirdiği hız olgusunun taşıdığı olumsuzluklara karşı kentsel kimliğini koruyan, yerel değerler üzerinde bir kalkınma ilkesi benimseyen Sakin Kent anlayışı giderek yayılan bir hareket olmuştur.

Sakin Kent anlayışının kamusal mekânların kullanımını konusunda üzerinde durduğu temel nokta, bu mekânların tüm kent sakinlerinin bir diğer deyişle kentin hak sahiplerinin yararına en kolay ve erişilebilir biçimde kullanımına dönük düzenlenmesidir. Sakin Kentlerin, kamusal mekânları turistlerin kullanımına veya çeşitli rant amaçlı uygulamalara göre değil, kentin asıl sahibi olan kent sakinleri lehine

⁴ Detaylı bilgi için internet siteleri <<http://www.cittaslow.llangollentowncouncil.co.uk/cittaslow-forum/>> (Erişim tarihi 29.11.2015)

⁵ Detaylı bilgi için internet siteleri <<http://www.wirtschaftsforumhersbruck.de/>> (Erişim tarihi 29.11.2015)

değerlendirmeleri ve düzenlemeleri önem taşımaktadır. Sakin Kentlerin kamusal mekân algısı; caddelerin yayalar lehine düzenlenmesi, alternatif ulaşım (bisiklet vb.) olanaklarının özendirilmesi, işlevini kaybetmiş yapıların restore edilerek kamunun ortak kullanımına açılması, yerel üreticiler için düzenlenmiş pazaryerleri/satış mekânları, sosyal etkinlikler (tiyatro, konferans) için düzenlenen mekânlar, yerelleğe bağlı güçlendiren kültür evleri, toplumun çeşitli kesimlerine (engelliler, çocuklar, kadınlar) yönelik düzenlemeler, ortak paylaşım mecrası olarak internet/sosyal medyanın kullanımı gibi örneklerde görülmektedir.

Sakin Kent anlayışını benimseyen kentlerin artması ve Sakin Kentlerin daha bilinen bir konuma gelmesi, kuşkusuz mevcut Sakin Kentlerin başarısı ile doğrudan ilgili olacaktır. Sakin Kentlerin elde edeceği başarı onların alternatif ve sürdürülebilir bir kentleşme modeli olup olamayacakları sorusunun yanıtını oluşturacaktır. Başarıya giden yolda öne çıkan unsurların başında, kamusal mekânların geçirdiği dönüşümlerin sonucu gelmektedir. Kentlerin en önemli mekânlarından olan kamusal mekânlar, gözlemlenebilir yerler olarak Sakin Kentlerin diğer kentlerden anlayış farkını pratiğe yansıtması bakımından oldukça önemlidir. Bu nedenle kamusal mekânların kullanımına yönelik düzenlemelerin Sakin Kent anlayışı çerçevesinde değerlendirilmesi ve hayata geçmesi Sakin Kentler için öncelikli hedeflerden biri olmalıdır.

Kaynakça

- Abbona, A. ve Nano, P. (2002). *Slow Cities Update*, Slow Food Press Office. <http://www.slowfood.com/slow-food-world-slow-cities-update/> (Erişim tarihi: 03.12.2015).
- Aydın, S. ve Yazar, B. (2007). “*Kentleşme ve Konut Politikaları Açısından Neo-Liberalizmin Eleştirel Bir Değerlendirmesi ve Sosyal Adalet Fikrinin Yeniden İnşası*”, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, (1), s.28-56.
- Aylsham Heritage, <http://www.aylshamheritage.com/> (Erişim tarihi: 04.12.2015).
- Aytaç, Ö. (2007). “*Kent Mekânlarının Sosyo-Kültürel Coğrafyası*”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17/2, s.199-226, Elazığ.
- Broadway, M. (2015). “*Implement the Slow Life in Southwest Ireland: A Case Study of Clonakilty and Local Food*”, *Geographical Review*, 105/2, s.216-334.
- Cittaslow International Association (2014). *Charter Document*, http://www.cittaslow.org/download/DocumentiUfficiali/Charter_2014.pdf (Erişim tarihi: 20.05.2015).
- Cittaslow International Association (2015a). *Cittaslow List*, Aralık. http://www.cittaslow.org/download/File_News_Eventi/CITTASLOW_LIST_december_2015.pdf (Erişim tarihi: 23.12.2015).
- Cittaslow International Association (2015b), www.cittaslow.org/section/association/philosophy (Erişim tarihi: 27.05.2015).
- Cittaslow International Association (2015c). *Italy Is Exporting the Cittaslow Idea All Over the World*. <http://www.cittaslow.org/article/expo-2015-milan-italy-is-exporting-the-cittaslow-idea-all-over-the-world> (Erişim tarihi: 16.10.2015).
- Çulha Zabcı, F. (1997). “*Siyasal Kuramda Kamusal Alan Sorunsalı: Habermas ve Arendt*”, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dacheux, E. (der.) (2012). *Kamusal Alan*, (çev: Hüseyin Köse), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Doğrusoy, T. İ. ve Dalgakıran, A. (2011). “*An Alternative Approach in Sustainable Planning: Slow Urbanism*”, *International Journal of Architectural Research*, 5/1, s. 127-142.
- Grzelak-Kostulska, E. G., Holowiecka, B. ve Kwiatkowski, G. (2011). “*Cittaslow International Network: An Example of a Globalization Idea?*”, *Researchgate*, s.186-192.
- Güney, Z. (2007). *Kamusal Alan Nedir? Kamusal Mekân Nedir?* <http://v3.arkitera.com/haber_21487_kamusal-alan-nedir-kamusal-mekan-nedir.html> (Erişim tarihi: 12.11.2015).
- Gürallar, N. (2009). *Kamusal Alan*, *Mimarlık*, Sayı: 350. <<http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=364&RecID=2230>>, (Erişim tarihi:12.11.2015).
- Habermas, J. (2014). *Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü*, (Çev: T. Bora ve M. Sancar), İstanbul: İletişim Yayınları.

- Harvey, D. (2013). *Asi Şehirler: Şehir Hakkından Kentsel Devrime*, (çev: Ayşe Deniz Temiz), İstanbul: Metis Yayınları.
- Honore, C. (2008). *YAVAŞ! Hız Çılgınlığına Başkaldıran Yavaşlık Hareketi*, (Çev: E. Gür), İstanbul: Alfa Yayınları.
- Karadağ, A. (2003). “*Kamusal Alan Modelleri: Çoğulcu Perspektiften Bir Değerlendirme*”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, C.58, S.3, s.171-195.
- Knox, P. L. (2005). “*Creating Ordinary Places: Slow Cities in a Fast World*”, *Journal of Urban Design*, 10/1, p.1-11.
- Lefebvre, H. (2014). *Kentsel Devrim*, (Çev: S. Sezer), İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Lowry, L. L. ve Lee, M. (2011). “*CittaSlow, Slow Cities, Slow Food: Searching For a Model For The Development of Slow Tourism*”, 42nd Annual Conference Proceedings: Seeing the Forest and the Trees – Big Picture Research in a Detail- Driven World, Travel & Tourism Research Association, London, Canada, 19-21 Haziran.
- Mayer, H. ve Knox, P. (2010). “*Small-Town Sustainability: Prospects in the Second Modernity*”, *European Planning Studies*, 18/10, p.1545-1565.
- Mayer, H. ve Knox, P. L. (2006). “*Slow Cities: Sustainable Places in a Fast World*, *Journal of Urban Affairs*, 28/4, p.321-334.
- Miele, M. (2008). “*Cittaslow: Producing Slowness against the Fast Life*”, *Space and Polity*, 12/1, p.135-156.
- Mold Council, http://www.moldtowncouncil.org.uk/Mold-TC/molds_markets-15425.aspx (Erişim tarihi: 04.12.2015).
- Negt, O. ve Kluge, A. (2015). “*Kamusal Alan ve Tecrübe'ye Giriş*”, (Çev: M. Özbek), *Kamusal Alan*, (5), s.133-139.
- Ökmen, M. (2005). “*Küreselleşme Sürecinde Yerelleşme Eğilimleri ve Yerel Yönetimler*”, Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik (Editörler), *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar I Reform*, (24), s.539-564.
- Onat, N. (2013). *Kamusal Alan ve Sınırları*, İstanbul: Durak İstanbul Dizisi 1.
- Pink, S. (2008). “*Sense and Sustainability: The Case of the Slow City Movement*”, *Local Environment*, 13/2, s.95-106.
- Pirrenne, H. (2014). *Ortaçağ Kentleri Kökenleri ve Ticaretin Canlanması*, (Çev: Ş. Karadeniz), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Radstrom, S. (2011). “*A Place-Sustaining Framework for Local Urban Identity: An Introduction and History of Cittaslow*”, *Italian Journal of Planning Practice*, 1/1, p.90-113.
- Ritzer, G. (2014). *The McDonaldisation of Society*, SAGE Publications, https://books.google.com.tr/books?id=BqoeBQAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (Erişim tarihi: 21.01.2016).
- Sarıbay, A.Y. (2000). *Kamusal Alan, Diyalojik Demokrasi, Sivil İtiraz*, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Seferihisar Belediyesi (2015a). *Kadın Emeği Evleri*, http://www.seferihisar.bel.tr/tr/?option=com_content&view=article&id=404&Itemid=268 (Erişim tarihi: 01.02.2016).
- Seferihisar Belediyesi (2015b). *Kadınlar Kahvesi*. <http://seferihisar.bel.tr/tr/haber-arsivi/55-projeler/847-kadinlar-kahvesi.html> (Erişim tarihi: 01.02.2016).
- Semmens, J. ve Freeman, C. (2012). “*The Value of Cittaslow as an Approach to Local Sustainable Development: A New Zealand Perspective*”, *International Planning Studies*, 17/4, s.353-375.
- Sert, E., Karpuz, H. ve Akgün, G. (2005). “*Küreselleşme Sürecinde Değişen Kent Kavramı; Mekân ve Politikleşme Üzerine Bir Okuma Çalışması*”, *Planlama*, (2), s.101-110.
- Servon, L. J. ve Pink, S. (2015). “*Cittaslow: Going Glocal in Spain*”, *Journal of Urban Affairs*, 37/3, s. 327-340.
- Sezgin, M. ve Ünüvar Ş. (2011). *Sürdürülebilirlik ve Şehir Pazarlaması Ekseninde Yavaş Şehir*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Toksöz, F., Akalın, N., Atar, G., Koç, L., Özgür, A. E., ve Uluçay, Ö. (2009). *Yerel Yönetim Sistemleri Türkiye ve Fransa, İspanya, İtalya, Polonya, Çek Cumhuriyeti*, İstanbul: TESEV Yayınları.

Üstündağlı, E., Baybars, M., ve Güzeloğlu, E. B. (2015). “*Collaborative Sustainability: Analyzing Economic and Social Outcomes in the Context of Cittaslow*”, Business and Economic Research Journal, 6/1, s.125-144.

Vural, T. ve Yücel, A. (2006). “*Çağımızın Yeni Kamusal Mekanları Olan Alışveriş Merkezlerine Eleştirel Bir Bakış*”, İTÜDERGİSİ/a, 5/2, s.97-106, http://itudergi.itu.edu.tr/index.php/itudergisi_a/article/view/912 (Erişim tarihi: 21.01.2016).

Yurtseven, H. R. ve Kaya, O. (2011). “*Slow Tourists: A Comparative Research Based on Cittaslow Principles*”, American International Journal of Contemporary Research, 1/2, s.91-98.

Zelmanov, E. (2003) Preaching a Slow Approach. <http://www.motherjones.com/politics/2003/05/preaching-slow-approach> (Erişim tarihi: 03.12.2015).